

Balkenende gefeliciteerd!

De oplossing voor het vraagstuk van de economische ordening is duidelijk genoeg. Strikte staatsplanning faalt, zoals de communistische experimenten bewezen hebben. En een onbeteugelde vrije markt faalt eveneens, zoals de geschiedenis van het kapitalisme telkens weer aantoonde. We moeten een mengvorm hebben. In feite had Europa dan ook helemaal geen grootscheepse hervormingen nodig, we zaten grosso modo al op het juiste spoor. Met het wegvallen van de Sovjet-Unie en de omarming van het kapitalisme door China, is de ideologische slinger helaas naar rechts doorgeslagen. Rechtse partijen en groeperingen en het grote bedrijfsleven hebben een handig gebruik gemaakt van de verwarring onder links. Zij zijn het debat gaan bepalen door het propageren van een onversneden vrije markt en het terugtreden van de overheid. Links werd als conservatief weggezet. (Een absurd argument: sinds wanneer is het verkeerd vast te houden aan gewaardeerde verworvenheden.) De burgers werden lekker gemaakt met de voorspelling dat alles door de marktwerking beter en goedkoper zou worden. (Het beste product voor de laagste prijs - alsof die twee zaken ooit samengaan?) Bovendien mag je dan hopen dat het niet door korting op *jouw* loon en arbeidsvoorwaarden is, dat de zaken goedkoper worden! Maar daar hoorde je niemand over. En zo vreemd is dat niet: de salarissen van veel rechtse en pseudo-linkse markt-profeten vlogen door diezelfde marktwerking met sprongen omhoog. Door een handig gebruik van het heersende beeld van de "slapende ambtenaar" en door het eindeloos hameren op de verondersteld heilzame tucht van de markt, heeft men dan toch bereikt dat dit sprookje uiteindelijk door velen voor waar is aangenomen. Omdat infantiele kretten het altijd beter doen dan nuchtere en genuanceerde overwegingen, kregen nu zeer rechtse economische opvattingen de overhand. Sterker nog: hele volksstammen - ook vanuit traditioneel linkse hoek - hebben zich bij deze "nieuwe inzichten" aangesloten. Alles beter, zo moet men gedacht hebben, dan de boot te missen. Dat de vrije markt al in de 19de eeuw tot sociale rampen had geleid, werd voor het gemak vergeten. De meute zit liever met zijn allen op het verkeerde spoor, dan dat men daar in zijn eentje vanaf wijkt. Later kan men altijd nog laten uitzoeken, hoe het zover heeft kunnen komen. Represailles zullen er toch niet volgen. Men kan immers niet *iedereen* een aframmeling geven. De mensen die als roependen in de woestijn gelijk hadden, zullen inmiddels een tijd vol ergernis en miskenning achter de rug hebben. Ondank is 's werelds loon. Tegen massale domheid is immers geen kruid gewassen. En het gedurig volhouden van een kritische zin is oh zo vermoeiend. In de overtuiging inmiddels beter te weten, zal de meute zich binnen de kortste keren weer opnieuw door simplismen laten meeslepen. En zo zien we steeds dat het ene waanidee het andere opvolgt, waarbij nu eens links en dan weer rechts profiteert.

Helaas zijn de gevolgen van het neoliberalisme niet een-twee-drie ongedaan te maken. In de top van het bedrijfsleven en van diverse overheids- en semi-overheidsinstanties heeft zich een kaste van profiteurs genesteld, die groot belang heeft bij het voortbestaan van de huidige mate van inkomensongelijkheid. Politici die zich daar na afloop van hun politieke carrière bij wensen te voegen, zullen zulke zakkenvullers liefst met rust laten. Verder heeft de staat in hoog tempo overheidsdiensten afgestoten, die niet zo makkelijk weer terug te kopen zijn. Bovendien beschikken rechts en het grote bedrijfsleven inmiddels over een buitengewoon effectieve truc om hun zin door te drukken. Allerlei verslechtingen van ons sociaal-economische stelsel die in ons eigen parlement gesneuveld zouden zijn, kunnen immers wel door middel van wetgeving vanuit de EU worden afgedwongen. Het Europees Parlement en vooral de Europese Commissie staan zeer ver af van de (inzichten en belangen van) gewone burgers, en laten zich daar over het algemeen genomen dan ook weinig aan gelegen liggen. De burgers op hun beurt stemmen de partijen en vertegenwoordigers die hun belangen verkwanzelen niet weg, maar laten het afweten, stemmen PVV (waarbij hun sociaal-economische belangen zeker niet veilig zijn) of blijven thuis. In het geval dat burgers bij referenda 'verkeerd' stemmen, laten regeringen de stemming gewoon overdoen. Of juist niet (zie de manipulaties van Balkenende) wanneer de peilingen een ongewenst beeld laten zien.

Een truc met een wat langere geschiedenis bestaat uit de verdeel-en-heers-tactiek van het binnen halen van goedkope arbeidskrachten uit het buitenland. Hoewel vooral rechtse partijen dit bepleiten, krijgt links daar vervolgens de schuld van. Zodra de gastarbeiders hier al wat langer wonen en er problemen met integratie ontstaan, zijn het traditioneel linkse partijen en organisaties die het voor deze mensen opnemen. Dat ze hier vooral door rechtse partijen en belangengroepen naartoe zijn gehaald, weet dan niemand meer. Vervolgens propageert rechts een keiharde aanpak, en krijgt daarmee grote delen van het volk mee. Succes gegarandeerd!

Laten we eens kijken hoe de onderkant van de arbeidsmarkt eruit ziet? De sociale wetgeving in ons land is tot op het bot uitgekleed. Veel werkenden hebben deze ontwikkeling gesteund, in de veronderstelling dat er voor wie wil werken altijd werk is en dat wie te lui is het dan maar moet voelen. Wat men niet beseft, is dat daarmee de onderhandelingspositie van de ondernemers enorm is versterkt - dit ten nadele van de positie van de arbeiders. Als de mogelijkheid op een uitkering terug te vallen nauwelijks nog bestaat, hoeft een werkgever zich over de wensen of zelfs over de *rechten* van zijn personeel niet meer te bekommeren. Waar kunnen ze heen? Wie geen talenten of vaardigheden heeft waar toevallig veel vraag naar is, kan niet zomaar een andere baan vinden. En opstappen zonder alternatief, betekent geen recht op uitkering. Ook de gang naar de rechter levert zelden wat op. Vaak heeft men daar als gewone arbeider ook het geld niet voor. Of kan men het emotioneel niet opbrengen om de zaak tot het gaatje uit te vechten. Meestal blijft het dan ook bij machteloze woede. Waar managers en ondernemers hun schouders over ophalen. Grote bedrijven hebben bovendien hun eigen juridische deskundigen in huis om zulke varkentjes te wassen. Voor een procederende arbeider staan daarentegen zijn *eigen* inkomen en toekomst op het spel. Hijzelf (en zijn eventuele gezin) hebben meestal zwaar te lijden onder dergelijke lang voortslepende arbeidsconflicten. Een zeer ongelijke uitgangspositie dus. - Maar om op de kwestie van het recht op uitkering terug te komen. Ook als men theoretisch wel recht op een uitkering heeft, geldt het principe van 'werk boven uitkering'. In Zeist moet je *alles* accepteren: goed of slecht betaald, leuk of niet leuk, geschikt of ongeschikt. Je wordt gepusht binnen twee weken (!) een baan te vinden. Wie de brutaliteit heeft een normaal betaalde, leuke en geschikte baan te eisen, verspeelt zijn recht op uitkering. Men schroomt niet de werkloze een wurgcontract te laten tekenen, waardoor hij met deze gang van zaken instemt. Eerder wordt de uitkeringsaanvraag niet opgestart. Lukt het desondanks niet zeer snel een baan te vinden, dan valt men in handen van de reïntegratie-maffia. (Alleen voor 'de kneuzen' is er een apart traject waar men - voor zover ik heb ervaren - wel op een menselijke wijze behandeld wordt.) Zeist heeft met haar zogeheten *Work Fast* aanpak grote successen geboekt. Dat wil zeggen: de instroom van uitkeringsgerechtigden is sterk afgenomen. Waar deze mensen gebleven zijn en hoe hun leven er nu uitziet, vertelt het verhaal niet.¹

In Zeist (maar zeker ook elders) maken ondernemers (zoals TNT) en andere instanties (zoals Pluswerk Reïntegratie en de Sociale Werkvoorziening Zeist) misbruik van de machteloze positie van arbeiders aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Men doet bijvoorbeeld mondelinge toezeggingen die naderhand niet uitkomen of gestand worden gedaan. Zo is mij door Pluswerk verteld dat ik bij de SWZ (zodra ik aan de beurt was) gedetacheerd zou worden. Ik zou - verzekerde men - als een soort van melketier *buiten* de sociale werkvoorziening komen te werken. Omdat ik eerder een melketier geweest ben, leek mij dat een acceptabele optie. Toen ik uiteindelijk aan de beurt was, bleek er echter niets van waar. Ik zou *intern* komen te werken, en pas naderhand eventueel gedetacheerd worden. Op dat moment had Pluswerk de buit echter al binnen, en was ik niet meer in de positie om de baan te weigeren. Na onderhandelingen met iemand van de SWZ werd mij telefonisch toegezegd dat ik op de computerafdeling (DTP) zou komen. In het arbeidscontract kon dat - zogenaamd - niet worden opgenomen. Maar ik zou wel met mijn carrièrecoach een Individueel Ontwikkelingsplan kunnen opstellen. Daarin kon het vermeld worden. Op de eerste werkdag kreeg ik echter te horen dat ik *niet* op de computerafdeling zou komen, omdat het management anders besloten had. (Er waren op die eerste dag nog meer nieuwe medewerkers, die ook in de maling genomen werden.) Ik had om mijn computer-vaardigheden te demonstreren een

verbeterde versie van de website voor de SWZ ontworpen, en die op een schijfje gezet. Maar bij de SWZ bleek daar niemand in geïnteresseerd. Een Ontwikkelingsplan is er evenmin gekomen. Ik kreeg dag in dag uit dodelijk saai routinematig werk te doen. Wat moest ik nu? Werk gaat boven uitkering. En wie werk weigert, krijgt niets. Opnieuw belazerd! Mijn latere poging binnen de SWZ om via een PersoonsGebonden Budget (begeleid werken) zelf werk *buiten* de SWZ te zoeken (een wettelijk recht) werd door de SWZ gesaboteerd. De uitvoering van het PGB is - tegen de uitdrukkelijke bedoeling van deze wet in - door de gemeente aan de SWZ gedelegeerd. Ik moest dus bij de SWZ zijn voor een aanvraagformulier. Ik heb dan ook binnen de SWZ hier en daar navraag gedaan. Terwijl ik al een externe sollicitatie had lopen, werd mij echter verboden verder naar het aanvraagformulier te informeren. Ze waren er nog mee bezig, en over een termijn waarbinnen het in orde zou zijn viel niets te zeggen. Na wat onderzoek bleek mij evenwel dat het bewuste formulier al op de website van de SWZ zelf stond, tezamen met een uitleg. De medewerkers werden dom gehouden. Maar voor de buitenwacht moest kennelijk de schijn worden opgehouden dat alles keurig geregeld was. Ik heb uiteraard de nodige personen en instanties over deze schandalige gang van zaken ingelicht. Zonder concreet resultaat. Ook viel het mij op dat medewerkers van de SWZ op sommige afdelingen als kleine kinderen werden behandeld. En veel mensen waren ook bang hun mening te geven. Het is steeds hetzelfde verhaal - waar kan je heen? De SWZ kan haar medewerkers straffeloos oplichten, kleineren en intimideren. De meeste mensen die bij de SWZ werken maken op de reguliere arbeidsmarkt - per definitie - nauwelijks een kans. De gemeente, die er eigenlijk toezicht op zou moeten houden, doet niets. O.K., de SP en nog een paar kleine partijen uitgezonderd. De gemeentelijke politiek hield zich toentertijd vooral bezig met de overname van de SWZ door Biga, en met het afschuiven van de financiële en andere verantwoordelijkheden. Dat instanties zoals de SWZ ooit in het leven zijn geroepen voor de *mensen* die er werken, komt in de hoofden van deze politici kennelijk niet op. Het gaat over fusies, budgetten en contracten. En over de terugtrekkende overheid. En privatisering. Het bekende neoliberale riedeltje. Moties van de SP die aandacht vroegen voor de belangen van de SWZ-medewerkers werden massaal weggestemd.² Over hoe het nu bij de SWZ gaat, na de overname door Biga, hoor ik gemengde berichten. Ik ben er in elk geval vertrokken.

Na een aantal maanden zoeken kon ik bij TNT beginnen als postbezorger. Al mijn gewerkte uren zouden uitbetaald worden. Omdat ik van diverse mensen hoorde dat dit niet altijd gebeurt, heb ik het nog eens aan een andere leidinggevende gevraagd. 'Geen probleem, het wordt gewoon uitbetaald.' Omdat ik vijf dagen in de week werkte en zo'n 30 uur draaide, hoopte ik op een leefbaar loon uit te komen. Helaas. Weer belazerd! De toezeggingen werden glashard ontkend. Het verhaal was nu dat TNT alleen die uren betaalt die zij voor de gelopen wijk nodig acht. Wat in de praktijk veel te weinig is. Ik loop dus vaak uren per dag voor Jan Lul te werken. De postbezorger moet zijn gewerkte uren op een Bezorgrapport invullen, welke uren vervolgens door een leidinggevende bij het invoeren in de computer worden vervangen door de uren die TNT bereid is uit te betalen. De afdeling die de loonbetalingen doet, krijgt zodoende nooit te zien hoeveel uren er daadwerkelijk gewerkt worden. Wanneer je belt dat de uren niet kloppen, verwijst men terug naar de leidinggevende die de uren invoert. De oplichterij blijft zo buiten de boeken. Deze gang van zaken wordt door de teamcoaches en managers gedekt. Zij krijgen - naar eigen zeggen - van hogere bazen een bepaald budget, waarvoor het werk gedaan moet worden. Is dat te weinig om de mensen uit te betalen voor de uren die ze gewerkt hebben, dan is dat pech voor de medewerkers. Het laat zich raden wat voor type leidinggevendens in een dergelijke criminele hiërarchie carrière maken. Ik heb regelmatig geklaagd, en ook zowel de vakbond als de SP ingelicht. Uiteindelijk heb ik een klein deel van de extra uren die ik al gewerkt had uitbetaald gekregen, maar weer minder dan toegezegd. Je wordt bij TNT eindeloos aan het lijntje gehouden. Je wordt door de ene pipo naar de andere gestuurd. Of men is in gesprek. Dan werkt de computer niet goed. Dan moet je een kopie van je loonstrookje meenemen. Dan zijn de overhandigde kopieën zoek geraakt. Dan wacht men weer op een uitdraai die van elders moet komen. Kortom, men traineert de zaak net zolang tot de klager het opgeeft, of vertrekt. Dergelijke streken worden bij zeer veel postbezorgers uitgehaald. En dat al

jaren lang. Ze behoren bij TNT om zo te zeggen tot de *normale* bedrijfsvoering. Veel postbezorgers vertrekken dan ook weer snel, zo gauw ze iets anders hebben. Anderen leggen zich er bij neer dat ze maar een deel van de gewerkte uren betaald krijgen. Vooral na het afwijzen door de vakbondsleden van de nieuwe CAO (met draconische loonsverlagingen voor de laagste schalen), is TNT ook de (echte) postbodes door het hele land nog harder gaan aanpakken. De postbodes worden weggepest, en gemaakte overuren vaak niet uitbetaald. Zelfs de vakbonden, die al jaren van de misstanden binnen TNT afweten (en er ook al eens onderzoek naar deden), grijpen niet in. Maar wellicht komt dat nog. Hetzelfde geldt voor de politiek. De SP uitgezonderd.³ De ontwikkelingen binnen TNT worden daarentegen door het bedrijfsleven met belangstelling gevolgd. TNT is een proeftuin voor de nieuwe arbeidsverhoudingen...

Onder leiding van megagraaier Peter Bakker heeft TNT zich een groot voorstander van de liberalisering van de postmarkt betoond. (Nogal wieses - als het recente verleden één ding heeft geleerd, dan is het dat privatiseringen leiden tot astronomische salarissen voor de top en snijden in de lonen en arbeidsvoorwaarden voor de werkvloer.) De postbodes die nu - zogenaamd vanwege het afnemende postvolume - moeten vertrekken, worden dan ook in rap tempo door onderbetaalde postbezorgers vervangen. Onderwijl steekt TNT wel groot geld in internationale avonturen. Zo wordt ons een rad voor ogen gedraaid.

Maar niet getreurd: Balkenende's hervormingsprogramma ligt aardig op stoom!

Bart van Donselaar

P.S. Dank aan de Sociaal Raadslieden, diverse mensen van de SP en mijn ouders voor de geboden steun.

1. Voor de *Work Fast* aanpak heeft Zeist het bedrijf Scholtens Advies & Uitvoering B.V. in de arm genomen. De dames en heren zijn trots op hun brute en intimiderende aanpak, en hebben nieuwsbrieven van de RSD op hun website geplaatst. Zie hier:

<http://www.scholtensadviesenuitvoering.nl/succes.html>

2. Zie:

<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=26347&type=org>

<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=26348&type=org>

<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=26349&type=org>

<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=26350&type=org>

3. Voor informatie over het wel en wee van de postmedewerkers zie:

<http://www.reddepostbode.nl/>

[Back](#)